

Венгерский язык с Миклошем Толди

Benedek Elek
Toldi Miklós
(Arany János műve nyomán)
Элек Бенедек
Миклош Толди
(по поэме Яноша Араня)

Книгу адаптировала Наталья Грайл

Метод чтения Ильи Франка

Első könyv
(Первая книга)

Melyik út megyen Budára?
(Какая дорога идет в Буду?)

A vén udvarház tornácán (на веранде старого двора; *tornác* — крыльцо, *веранда*) egyedül üldögélt (одиноко посиживала; *üldögél* — *сидеть*, *посидеть*) a nagyasszony (госпожа; *nagyasszony* — *госпожа*, *матрона*). Valami írást (какое-то письмо; *írás* — *письмо*, *почерк*) betűzgetett (почитывала по буквам; *betűz* — *читать по слогам*, *буквам*). Megtelt a szeme könnyel (наполнились ее глаза слезами; *megtelik* — *наполниться*): örömmel, fájdalommal a könnyével (слезами радости, боли).

A vén udvarház tornácán egyedül üldögélt a nagyasszony. Valami írást betűzgetett. Megtelt a szeme könnyel: öröme, fájdalomnak a könnyével.

Újra meg újra betűzgette a levelet (снова и снова перечитывала письмо; *levél* — *листок, письмецо*), mintha nem hinne a szemének (как будто не веря своим глазам). Budavárából, a király udvarából (из Буда, со двора короля) jött a levél (пришло письмо), s nincs kétség benne (и нет сомнений в этом; *kétség* — *сомнение*): a fia írta (ее сын написал; *ír* — *писать*), az ő keze írása (его руки почерк).

Újra meg újra betűzgette a levelet, mintha nem hinne a szemének. Budavárából, a király udvarából jött a levél, s nincs kétség benne: a fia írta, az ő keze írása.

— Hát mégsem felejtkezett meg (так все-таки не забыл; *mégsem* — *все же не, все-таки не; megfeledkezik* — *забыть о ком-либо, о чем-либо*) özvegy édesanyjáról (о вдове-матери; *özvegy* — *оводовевший, вдова; édesanya* — *родная мать*), a világi pompa közt sem (даже среди придворной роскоши; *világi* — *светский; pompa* — *роскошь*)! — fohászcodott föl a nagyasszony (вдохнула вельможная женщина; *fohászcodik* — *молиться*), özvegy Toldi Lőrincné (вдова Толди, госпожа Лоринц). Álmatlan éjszakákon mi keserves könnyet (бессонными ночами какие горькие слезы; *álmatlan éjszaka* — *бессонная ночь*) hullatott György fia miatt (проливала из-за сына Дьордя / = *Георгия*), ki már sok-sok esztendeje (который уже много-много лет; *esztendő* — *год*) élte világát Lajos király udvarában (жил в свое удовольствие при дворе короля Лайоша; *éli világát* — *жить в свое удовольствие, весело жить, пользоваться жизнью*), s csak akkor írt, ha megsűkül a pénzben (и только тогда писал, когда нуждался в деньгах; *ha* — *если; megsűkül* — *суживаться*)!

— Hát mégsem felejtkezett meg özvegy édesanyjáról, a világi pompa közt sem!
— fohászcodott föl a nagyasszony, özvegy Toldi Lőrincné. Álmatlan éjszakákon

mi keserves könnyet hullatott György fia miatt, ki már sok-sok esztendeje élte világát Lajos király udvarában, s csak akkor írt, ha megszűkült a pénzben!

S íme, most azt írja, hazajön (и вот, теперь то пишет, что возвращается домой), hogy oly sok idő múltán (чтобы так много времени спустя) édesanyja kebelére boruljon (броситься матери на грудь = прильнуть к груди матери; *borul* — *опрокидываться; припадать /к груди/*).

S íme, most azt írja, hazajön, hogy oly sok idő múltán édesanyja kebelére boruljon.

— Fiam, édes fiam, csak jere, csak jere (сын, дорогой сын, лишь приди, лишь приди; *gyere* — *иди*)!

— Fiam, édes fiam, csak jere, csak jere!

Az anyai szív egyszerre felejtí minden sérelmét (материнское сердце сразу забывает все обиды; *sérelem* — *обида*). Másnak látja Györgyöt (другим видит Дьордя), mint amilyen volt gyermek (каким он был ребенком; *gyermek* — *ребенок*) — , majd ifjú korában (потом в юные годы). Haj, mi tenger keserűséget szerzett szívének ez a fiú (ах, какое море огорчений доставил ее сердцу этот парень; *szerez* — *доставлять, причинять; keserű* — *горький*)!

Az anyai szív egyszerre felejtí minden sérelmét. Másnak látja Györgyöt, mint amilyen volt gyermek — , majd ifjú korában. Haj, mi tenger keserűséget szerzett szívének ez a fiú!

Durva — volt, nyers — volt, gögös — volt (грубым был, резким был, высокомерным был; *nyers* — *невыдержанный, резкий, грубый*), goromba

szavakkal vagdosott (грубыми словами резко отвечал; *vagdos* = *vagdal* — *сечь, разрезать, разрубать*) — vissza az édes anyai szavakra (назад = *в ответ* на слова родной матери). Ütötte-verte a cselédekét (бил-избивал слуг), s nem volt különb az édes testvéröccséhez sem (и не был лучшим /по отношению/ к родному меньшему брату также; *testvéröcs* — *младший брат*): cselédnek nézte (за слугу считал; *néz* — *смотреть, считать, воспринимать*), parasztnak csúfolta (крестьянином/мужиком обзывал; *csúfol* — *насмехаться, глумиться, обзывать*).

Durva volt, nyers volt, gőgös volt, goromba szavakkal vagdosott vissza az édes anyai szavakra. Ütötte-verte a cselédekét, s nem volt különb az édes testvéröccséhez sem: cselédnek nézte, parasztnak csúfolta.

S a büszke, dölyfös György (и гордый, высокомерный Дьордь; *dölyfös* — *надменный, спесивый, высокомерный*), amint daliás ifjúvá serdült (как в статного юношу созрел; *daliás* — *статный и широкоплечий, богатырского сложения*) ment Budára (отправился в Буду; *megy* — *идти, ехать, уходить*), a király udvarába (ко двору короля), könnyű lovagi életre (на легкую рыцарскую жизнь; *lovag* — *всадник, рыцарь*; *élet* — *жизнь*), fogyasztotta az ősi vagyont (тратил древнее наследство; *fogyaszt* — *потреблять, расходовать*; *vagyon* — *имущество, состояние, добро*), öccse meg otthon maradt (меньший брат же дома остался) paraszti sorban (в участи крестьянина ; *sor* — *ряд, судьба, участь*), túrta a földet, hullatta verejtékét (рыл землю, проливал свой пот; *verejték* — *пот*).

S a büszke, dölyfös György, amint daliás ifjúvá serdült, ment Budára, a király udvarába, könnyű lovagi életre, fogyasztotta az ősi vagyont, öccse meg otthon maradt paraszti sorban, túrta a földet, hullatta verejtékét.

Csak úgy égett kezén a munka (так и горела в его руках работа). Még alig pelyhedzett az álla (еще едва рос пушок на бороде; *pelyhedzik* — *опушаться, покрываться пушком*; *alig pelyhedzik /még/ az álla* — *у него еще молоко на губах не обсохло*; *áll* — *подбородок*), s már hatalmas, tagbaszakadt legény volt (а уже огромным, коренастым парнем был; *tagbaszakadt* — *дородный, коренастый, здоровенный*; *szakad* — *вливаться, впадать*; *tag* — *член*), erejét csudálta Nagyfalu népe (силе его удивлялся народ Большого Села /Надьфалу/; *nagyfalu* — *большое село*; *erő* — *сила*), s híre ment a hetedik határba (и слава его шла за седьмую границу).

Csak úgy égett kezén a munka. Még alig pelyhedzett az álla, s már hatalmas, tagbaszakadt legény volt, erejét csudálta Nagyfalu népe, s híre ment a hetedik határba.

— Hej, csak egyszer látná a király a mi kis urunkat (эх, только раз видел бы король нашего маленького хозяина; *úr* — *господин, барин*) — mondogatták a cselédek (поговаривали слуги) — , aranyos hintón vitetné Budára (на золотой карете повелел бы повезти в Буду; *vitet* — *велеть вести /понудительная форма от visz — носить, нести/*). Nem lenne párja a király vitézei közt (не было бы ему равных среди витязей короля; *nincsen párja* — *ему нет равных*).

— Hej, csak egyszer látná a király a mi kis urunkat — mondogatták a cselédek — , aranyos hintón vitetné Budára. Nem lenne párja a király vitézei közt.

De a király nem látta (но король не видел), csak annyit tudott róla (только то знал о нем), hogy van az ő vitézének, Toldi Györgynek (что есть у его рыцаря, у Дьордя Толди) otthon egy elparasztosodott öccse (дома один окрестьянившийся меньший брат; *elparasztosodott* — *опростившийся*), a család szégyene (семейный позор; *szégyen* — *стыд, срам, позор*). Aki csak a csikósok, bojtárok, cselédek közt érzi jól magát (который только между табунщиками, пастухами,

slugami чувствует себя хорошо; *közt* — между, среди; *csikós* — табунщик; *csikó* — жеребенок, лошадка; *bojtár* — пастушок, подпасок). Vitézi életre semmi kedve (к жизни витязя /у него/ никакого желания; *kedv* — настроение, охота, желание).

De a király nem látta, csak annyit tudott róla, hogy van az ő vitézének, Toldi Györgynek otthon egy elparasztosodott öccse, a család szégyene. Aki csak a csikósok, bojtárok, cselédek közt érzi jól magát. Vitézi életre semmi kedve.

Volt arra gondja a gonosz lelkű Györgynek (заботился /переживал/ о том злой душой Дьордь; *gond* — забота, печаль; *gondja van vmire* — заботиться о чем-либо; *arra* — на то; *lélek* — душа), nehogy a király Budára rendelje Miklóst (как бы король не потребовал в Буду Миклоша; *rendel* — заказывать, выписывать): hadd lám, apja fia-e (посмотрю-ка, сын отца ли; *hadd* — пусть, пускай, давай, дай)? Mert híres vitéz volt Toldi Lőrinc is a maga idejében (потому что знаменитым витязем был Лоринц Толди также в свое время; *hír* — весть, слух, молва). Az ő érdeméért került Budára György (за его заслуги попал в Буду Дьордь; *érdem* — заслуга, отличие; *kerül* — попадать, оказываться). Na mindjárt meglátjuk (но сейчас посмотрим): apja érdeméhez érdemet nem szerzett (к заслугам отца заслуг не приобрел; *szerez* — добывать, нажить, приобретать, завоевать), amit örökül kapott, azt csak fogyasztotta (что получил в наследство, то только расходовал; *örök* — наследство). A dicső nevet is, a tenger vagyont is (и доблестное имя, и море имущества; *név* — имя; *tenger sok pénz* — масса денег; *vagyon* — имущество, состояние, богатство).

Volt arra gondja a gonosz lelkű Györgynek, nehogy a király Budára rendelje Miklóst: hadd lám, apja fia-e? Mert híres vitéz volt Toldi Lőrinc is a maga idejében. Az ő érdeméért került Budára György. Na mindjárt meglátjuk: apja

érdeméhez érdemet nem szerzett, amit örökül kapott, azt csak fogyasztotta. A dicső nevet is, a tenger vagyont is.

Hát paraszti sorban maradt otthon Miklós (так в участи крестьянина остался дома Миклош). Most is, amíg édesanyja a György levelét betűzgeti (и теперь, пока родная мать почитывала письмо Дьордя), ő kint van a réten (он находится на лугу; *kint = kinn — снаружи, за порогом, на улице*). A rekkenő hőség elől (от изнурительной жары; *rekkenő hőség — изнурительная жара, изнуряющий зной; hő — горячий, пламенный*) boglyák tövébe húzódtak a cselédek (слуги укрылись у подножия стога сена; *tő — корень, подножие, низ, основание; boglya — стог, копна; húzódik — тянуться, тащиться, пододвигаться*), ott fekszenek az ökrök is álmosan, kérődzve (там лежат и волы сонно, жуя жвачку; *kérődzik — жевать жвачку, пережевывать; ökör — вол*). Még arra is lusta a cselédnép (даже и на то ленивы слуги; *cseléd — батраки, прислуга; nép — народ*), hogy a legyet magáról elhajtsa (чтобы муху от себя отогнать). Fél szemmel sandítgatnak a napra (одним глазом косятся на солнце; *sandít — коситься, смотреть искоса*) — ereszkedik-e le már az ég alján (опускается ли уже на горизонте; *ég alja — нижний край неба, горизонт; ég — небо*) hogy megrakhassák a félbehagyott szénásszekereket (чтобы наложить полуоставленные возы сена; *rak — класть, ставить; megrak — грузить, нагружать; megrakhat — смочь нагрузить; félbehagy — прервать, не доделать чего-либо, оставить незавершенным; félbe — наполовину; hagy — оставить; szekér — повозка, телега*).

Hát paraszti sorban maradt otthon Miklós. Most is, amíg édesanyja a György levelét betűzgeti, ő kint van a réten. A rekkenő hőség elől boglyák tövébe húzódtak a cselédek, ott fekszenek az ökrök is álmosan, kérődzve. Még arra is lusta a cselédnép, hogy a legyet magáról elhajtsa. Fél szemmel sandítgatnak a napra — ereszkedik-e le már az ég alján, hogy megrakhassák a félbehagyott szénásszekereket.

Egyedül Miklós van talpon (один Миклош на ногах; *talp* — ступни, подошва, стопа), őt nem bántja az áldott nap heve (его не беспокоит благословенного солнца зной; *bánt* — трогать, раздражать, мешать, беспокоить; *áld* — благословлять; *hév* — жар, жара, зной), nem menekül előle boglya tövébe (не спасается от него у стога сена), de áll merőn egy helyben (но стоит неподвижно на одном месте; *merő* — неподвижный, пристальный; *merőn néz vkit* — смотреть на кого-либо пристально, пристально взглядываться в кого-либо), s szeme az országútra tapad (и глаза его прикованы к большаку/к столбовой дороге; *tapad* — устремиться, быть прикованным; *országút* — большак; *ország* — страна; *út* — дорога): hatalmas porfelleget kerekedett messziről (огромное облако пыли поднималось издалека; *felleget* — облако, туча), vajon mitől kerekedett, azon tűnődik (интересно, от чего поднялось, о том размышляет; *tűnődik* — задумываться, мечтать, размышлять). Fél kezében egy szénanyomórudat tart (в одной руке держит шест для прижимания сена; *nyomni* — давить, нажимать; *rud* — жердь, шест): más ember két kézzel emeli (/который/ другой человек двумя руками поднимает) s adja fel a szénásszekérre nagy erőlködéssel (и подает наверх на телегу с сеном с большим усилием; *erőlködés* — усилие, крайнее напряжение), őneki annyi ez, mint egy mogyorópálca (ему столько это, как ореховая палка; *mogyorópálca* — ореховая палка; *mogyoró* — лесной орех).

Egyedül Miklós van talpon, őt nem bántja az áldott nap heve, nem menekül előle boglya tövébe, de áll merőn egy helyben, s szeme az országútra tapad: hatalmas porfelleget kerekedett messziről, vajon mitől kerekedett, azon tűnődik. Fél kezében egy szénanyomórudat tart: más ember két kézzel emeli s adja fel a szénásszekérre nagy erőlködéssel, őneki annyi ez, mint egy mogyorópálca.

Egyszerre nagyot dobban a szíve (внезапно у него екнуло сердце; *nagyot dobbant a szívem* — у меня сердце так и екнуло). Földbe gyökeredzik a lába

(прирос к земле; *földbe gyökeredett a lába* — он остолбенел, прирос к земле; *gyökér* — корень; *láb* — нога), nem félelemtől, de nagy gyönyörűségtől (не от страха, но от большой красоты; *gyönyörűség* — наслаждение, удовольствие, прелесть, красота). Azt hiszi, álmodik (то думает, что спит). Íme, ritkul a porfelleg (вот, редет облако пыли), daliás (статные; *daliás* — богатырский, осанистый, статный), csillogó-villogó ruhájú vitézek közelednek feléje (в сверкающих одеждах витязи приближаются к нему; *csillog-villog* — блестеть, сверкать, переливаться; *ruha* — одежда, костюм) büszkén lépegető paripáikon (на своих гордо выступающих скакунах; *paripa* — конь; *lépeget* — вышагивать; идти мелкими шажками; *lép* — шагать, ступать). Hányszor látta őket már — álomban, hányszor (сколько раз уже видел их — в снах, сколько)!

Egyszerre nagyot dobban a szíve. Földbe gyökeredik a lába, nem félelemtől, de nagy gyönyörűségtől. Azt hiszi, álmodik. Íme, ritkul a porfelleg, daliás, csillogó-villogó ruhájú vitézek közelednek feléje büszkén lépegető paripáikon. Hányszor látta őket már — álomban, hányszor!

De lám, imetten még sohasem látott daliákat (но вот, тут еще никогда не видел богатырей), kikről annyi szépet (о которых столько красивого), annyi csodást regélt neki téli estéken az öreg Bence (столько чудесного сказывал ему зимними вечерами старый Бенце; *regél* — рассказывать былины/легенды), apjának hű fegyveres szolgája (отца верный оруженосец: «оружейный слуга»; *fegyver* — оружие). Istenem (Боже мой)! Ha ő is olyan dalia lehetne (если бы и он мог быть таким богатырем; *dalia* — богатырь, орел), mint volt az édesapja (каким был его родной отец)!

De lám, imetten még sohasem látott daliákat, kikről annyi szépet, annyi csodást regélt neki téli estéken az öreg Bence, apjának hű fegyveres szolgája. Istenem! Ha ő is olyan dalia lehetne, mint volt az édesapja!

Ha ő is Rigó lován beállhatna a daliák sorába (если бы и он на лошади Риго смог бы вступить в ряды богатырей; *beáll* — *вставать, вступать*; *beállhat* — *смог бы вступить*), mehetne Budára, a nagy király színe elé (смог бы отправиться в Буду, пред лицо великого короля; *szín* — *вид*; *megy* — *идти, отправляться*; *mehet* — *смог бы отправиться*)! Megmondaná: Uram, király (сказал бы: господин, король; *úr* — *господин, сударь, властитель, повелитель, хозяин*)! Toldi Lőrinc fia vagyok (Лоринца Толди сыном являюсь). Adj nekem kardot, buzogányt, kopját (дай мне саблю, булаву, копье; *kard* — *сабля, шашка, меч, шпага*; *buzogány* — *булава, палица, дубина*; *kopja* — *копье*), meglásd, én is szaporítom egy-két virágszállal a te dicsőséged fényes koszorúját (посмотришь, я тоже приумножу одним-двумя цветками блестящий венок твоей славы; *szaporít* — *приумножать, прибавлять*; *fényes* — *яркий, блестящий, сияющий*; *virág* — *цветок*; *szál* — *стебель*)!

Ha ő is Rigó lován beállhatna a daliák sorába, mehetne Budára, a nagy király színe elé! Megmondaná: Uram, király! Toldi Lőrinc fia vagyok. Adj nekem kardot, buzogányt, kopját, meglásd, én is szaporítom egy-két virágszállal a te dicsőséged fényes koszorúját!

Ha a király elé mehetne (если бы мог пойти навстречу королю)! De az ő sorsa, hogy paraszti sorban maradjon halálig (но его судьба, чтобы остался в участи крестьянина до смерти). Szántson, vessen, izzadjon a bátyjáért (пусть пашет, сеет, потеет из-за брата; *szánt* — *пахать*; *vet* — *сеять*; *izzad* — *потеть*; *bátya* — *старший брат*). Hát ez igazság (так это справедливость; *igazság* — *правда, справедливость*; *igaz* — *действительный, истинный, настоящий, подлинный; верный, правдивый*)? Karján megfeszültek acélizmai (на его руке напряглись стальные мускулы; *acél* — *сталь*; *izom* — *мускул, мышца*), vasmarkában megrecsegett a rúd (в железных руках затрещала жердь; *mark* — *горсть, пригоршня, кулак*; *vas* — *железо*; *megrecszen* — *хрустнуть, затрещать*),

nagy bús haragjában úgy megszorította (так сдавил в великом скорбном гневе; *bús — скорбный, горестный*).

Ha a király elé mehetne! De az ő sorsa, hogy paraszti sorban maradjon halálig. Szántson, vessen, izzadjon a bátyjáért. Hát ez igazság? Karján megfeszültek acélizmai, vasmarkában megrecsegett a rúd, nagy bús haragjában úgy megszorította.

— Hé, paraszt (эй, мужик; *paraszt — крестьянин, мужик, деревенщина*)!

Melyik út megyen itt Budára (какая дорога идет здесь в Буду)?

Megrázkódott Miklós egész testében a hetyke kérdésre (встряхнулся Миклош всем телом на задиристый вопрос; *megrázkódik — встряхнуться, задрожать; hetyke — лихой, молодецкий, задиристый*). Fejétől talpáig meg visszaszaladt a vér (с головы до ступней побежала = схлынула кровь; *szalad — бежать, нестись; vissza — обратно, назад, вспять*), lángba borult az arca (вспыхнуло его лицо; *arca lángba borult — у него лицо покрылось краской; lángba borul — заниматься, загореться, вспыхнуть; láng — пламя; borul — опрокидываться; utibe borul — покрываться чем-либо*). Riadva nézett körül (встревоженно посмотрел вокруг = оглянулся; *riad — внезапно проснуться, тревожиться, пугаться*): vajon neki szól-e ez a hetyke kérdés (к нему ли обращен этот задиристый вопрос; *szól — быть обращенным, быть адресованным*). Neki szólt, neki, semmi kétség ebben (ему адресован, ему, никакого сомнения в этом; *kétség — сомнение*) hisz egy lélek se volt más a közelében (ведь ни одной другой души не было больше поблизости). Maga a vezér, Laczfi Endre volt a kérdező (сам военачальник, Эндре Лакци был спрашивающим; *vezér — вождь, полководец, военачальник*).

— Hé, paraszt! Melyik út megyen itt Budára?

Megrázkódott Miklós egész testében a hetyke kérdésre. Fejétől talpáig meg visszaszaladt a vér, lángba borult az arca. Riadva nézett körül: vajon neki szól-e ez

a hetyke kérdés. Neki szólt, neki, semmi kétség ebben, hisz egy lélek se volt más a közelében. Maga a vezér, Laczfi Endre volt a kérdező.

Ökölbe szorult a keze, már-már nagyot akart mondani (*сжалась рука в кулак, уже-уже хотел ответить грубо*), még nagyobb cselekedni (*еще больше сделать; cseleked — делать, действовать, поступать совершать*), de hirtelen erőt vett nagy erős indulatján (*но внезапно овладел большим сильным гневом; erőt vesz — осилить, превозмочь, преодолеть; vesz — взять; erő — сила; indulat — страсть, эмоция, пыл, душевное движение*): könnyű pálcaként kapta föl a nagy nehéz rudat (*как легкую палочку, подхватил вверх большую тяжелую жердь; kap — получать, хватать; pálca — палка; pálcaként — как палку*), egyenest tartotta Buda felé, szót sem szólva (*прямо держал в сторону Буды, ни слова не говоря*), meg sem is mozdulva, karja meg nem rezzent (*даже не двигаясь, рука не дрогнула*), a rúd meg nem billent (*жердь не пошатнулась*). Ebből megérthették a vitéz urak, melyik út megyen Budára (*из этого смогли понять господу витязи, какая дорога идет в Буду; megért — понять, сообразить, разобраться*).

Ökölbe szorult a keze, már-már nagyot akart mondani, még nagyobb cselekedni, de hirtelen erőt vett nagy erős indulatján: könnyű pálcaként kapta föl a nagy nehéz rudat, egyenest tartotta Buda felé, szót sem szólva, meg sem is mozdulva, karja meg nem rezzent, a rúd meg nem billent. Ebből megérthették a vitéz urak, melyik út megyen Budára.

Összenéztek a vitéz urak (*переглянулись господу витязи; összenéz — переглянуться с кем-либо; össze — вместе; néz — смотреть*), fejüket csóválták — ehhez hasonlatos erőt még nem láttak (*головами покачали — этому подобной силы еще не видели; ehhez — к этому; hasonlatos — подобный чему-либо; hasonlat — сравнение*). Pedig még gyerek (a ведь еще ребенок)! Mi lesz ebből, ha nagy legénnyé serdül (*что будет из него, когда во взрослого*

парня созреет; *serdül* — *взрослеть, созревать, мужать*)! Biztatta is Laczfi a vitézeit (и побуждал Лакцфи витязей; *biztat* — *воодушевлять, побуждать, поощрять, уговаривать, подбадривать*): — No lám, melyik tartja ki közületek azt a rudat (ну вот, который из вас продержит ту жердь; *no lám!* — *ну вот!*; *kitart* — *держат, продержат*)? De a vitézek ümgettek (но витязи колебались в нерешительности), egymást lökdösték (друг друга толкали) s végezetül is abban egyeztek meg (и наконец в том согласились /между собой/; *végezetül /végül/* — *наконец*), hogy csak nem vetélkednek egy paraszttal (что не соревноваться же им с мужиком; *vetélkedik vkivel, vmivel vmiben* — *соперничать с кем-либо, с чем-либо в чем-либо, соревноваться, состязаться*)!

Összenéztek a vitéz urak, fejüket csóválták — ehhez hasonlatos erőt még nem láttak. Pedig még gyerek! Mi lesz ebből, ha nagy legénnyé serdül! Biztatta is Laczfi a vitézeit: — No lám, melyik tartja ki közületek azt a rudat? De a vitézek ümgettek, egymást lökdösték s végezetül is abban egyeztek meg, hogy csak nem vetélkednek egy paraszttal!

Ám paraszt ide, paraszt oda, abban is mind megegyeztek (но крестьянин сюда, крестьянин туда = *но пусть он даже и крестьянин*, в том также все согласились; *megegyezik* — *согласиться, достичь с кем-либо взаимопонимания*), hogy ilyen erős legény helyén volna a király seregében (что такой сильный парень на месте был бы в армии короля; *a helyén* — *на месте*; *sereg* — *войско, армия*). Nosza, biztatták Miklóst (ну-ка, уговаривали Миклоша; *biztat* — *побуждать, уговаривать*):

— Csarj föl, öcsém, katonának (запишись, брат, в солдаты; *felcsar katonának* — *записаться, пойти в солдаты*; *felcsar* — *бросить вверх; вскинуть*). Ott a te helyed, nem a parasztok közt (там твое место, не среди крестьян). Hej, az ám a gyöngyélet (эх, вот именно не жизнь, а малина; *az ám!* — *так точно, вот именно*; *gyöngyélet* — *не жистье, а малина*; *gyöngy* — *жемчуг*; *élet* — *жизнь*)!

Ám paraszt ide, paraszt oda, abban is mind megegyeztek, hogy ilyen erős legény helyén volna a király seregében. Nosza, biztatták Miklóst:

— Csapj föl, öcsém, katonának. Ott a te helyed, nem a parasztok közt. Hej, az ám a gyöngyélet!

De Toldi csak állott egy helyben, mereven, szótlanul (но Толди только стоял на одном месте, неподвижно застыв, безмолвно; *mereven áll* — неподвижно застывать, вытянувшись во весь рост; *merev* — жесткий, твердый; негибкий, одеревенелый). Egy szava sem volt a hetyke vitézekhez (ни слова не было к дерзким витязям). Állott egy helyben, míg a porfelleg el nem nyelte Laczfí uram hadát (стоял на одном месте, пока облако пыли не поглотило войско господина Лакцфи; *nyel* — глотать, проглатывать; *had* — войско). Aztán elindult haza (затем отправился домой). Szívében csak úgy tombolt, viharzott a harag, a bosszúság (в его сердце только так и неистовствовала, бушевала злость; *tombol* — буйствовать, бушевать, неистовствовать; *bosszú* — месть, отместка, мщение). Hát csakugyan parasztnak nézték (так все-таки крестьянином посчитали)! Arcáról nem olvasták le nemesi voltát (на лице не прочитали дворянского происхождения; *vmít leolvas vkinek az arcáról* — прочитать что-либо у кого-либо на лице; *nemesi* — дворянский), annak vélték (тем посчитали; *vél* — думать, полагать, /= *tart vminek/* принимать за что-либо), amivé tette őt a bátyja: parasztnak (в кого превратил его старший брат: крестьянином; *tesz* — делать; превращать)!

De Toldi csak állott egy helyben, mereven, szótlanul. Egy szava sem volt a hetyke vitézekhez. Állott egy helyben, míg a porfelleg el nem nyelte Laczfí uram hadát. Aztán elindult haza. Szívében csak úgy tombolt, viharzott a harag, a bosszúság. Hát csakugyan parasztnak nézték! Arcáról nem olvasták le nemesi voltát, annak vélték, amivé tette őt a bátyja: parasztnak!

Jaj annak, aki ma kiköt vele, aki útjába áll (горе тому, кто сегодня пристанет к нему, кто встанет поперек дороги; *kiköt* — *привязывать; приставать*). Pedig Toldi Miklós amily erős vala testében (а ведь Миклош Толди какой сильный был телом = хоть и был таким сильным; *amily*= *amilyen* — *какой; vala* — *был /длительное действие/*), oly szelíd vala az ő lelkében (такой кроткий был в его душе). De most tele volt a szíve, lelke erős haraggal, keserűséggel (но теперь полным было его сердце, была его душа сильным гневом, огорчением; *harag* — *гнев, злость, злоба; keserűség* — *горечь, огорчение; szív* — *сердце; lélek* — *душа, дух*). Tele gyűlölettel (полным ненавистью; *gyűlölet* — *ненависть*).

Jaj annak, aki ma kiköt vele, aki útjába áll. Pedig Toldi Miklós amily erős vala testében, oly szelíd vala az ő lelkében. De most tele volt a szíve, lelke erős haraggal, keserűséggel. Tele gyűlölettel.

Eddig csak méltatlankodott magában, ha bátyjára gondolt (до сих пор только негодовал про себя, когда про брата думал; *méltatlankodik* — *негодовать, выражать свое недовольство*). Most már meg is gyűlölte (теперь уже и возненавидел).

Vigyázz, Miklós, vigyázz, harag és gyűlölet gonosz tanácsadó (берегись, Миклош, берегись, гнев и ненависть — злые советчики; *vigyáz* — *смотреть, быть осторожным; tanácsadó* — *советчик; tanács* — *совет*).

Eddig csak méltatlankodott magában, ha bátyjára gondolt. Most már meg is gyűlölte.

Vigyázz, Miklós, vigyázz, harag és gyűlölet gonosz tanácsadó!

Полностью книгу можно купить на сайте www.franklang.ru в соответствующем языковом разделе (венгерский язык), в подразделе «Тексты на венгерском языке, адаптированные по методу чтения Ильи Франка»